

УДК 35(477):061.1ЄС(094.2)

Європеїзація публічного управління в Україні в контексті обумовленості ЄС

Н.М. РУДИК

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Дніпропетровськ, Україна, E-mail: n.m.rudik@ukr.net

Авторське резюме

Розглядається процес європеїзації публічного управління в Україні в контексті дії обумовленості ЄС. Для посткомуністичних країн процес європейської інтеграції є реальним шансом розпочати й успішно завершити масштабний національний проект модернізації країни, оскільки вступ до ЄС дозволяє поєднати внутрішнє прагнення до змін із потужними зовнішніми стимулами і допомогою. На основі запропонованого автором критерію наявності елементів обумовленості аналізуються певні періоди розвитку відносин України та ЄС та прийняті у їх межах двосторонні документи, які прямо чи опосередковано впливають на систему публічного управління. Зазначається, що Угода про асоціацію є першим двостороннім документом, який має чітко виражений обумовлюючий характер, тому в разі підписання та набуття чинності він стане відчутним чинником європеїзації публічного управління в Україні.

Ключові слова: публічне управління, європейська інтеграція, європеїзація, обумовленість, критерії обумовленості.

Europeanization of public administration in Ukraine in the context of EU conditionality

N.M. RUDIK

Dnepropetrovsk regional institute of public administration, the National
academy of public administration, office of the President of Ukraine,
Dnepropetrovsk, Ukraine, E-mail: n.m.rudik@ukr.net

Abstract

This paper examines the process of Europeanization of public administration in Ukraine in the context of EU conditionality. For post-communist countries the process of European integration is a real opportunity to initiate and successfully complete large-scale national project of modernization, as EU membership allows them to combine internal desire for change with powerful external incentives and assistance. On the basis of author's criterion for the presence of elements of conditionality it analyses the periods of EU – Ukraine relations development and some of bilateral documents adopted within the context of these periods and that directly or indirectly affect the system of public administration. It is noted that the Association Agreement is the first bilateral document that has a distinctly conditionality character, so in case of signing and entry into force it will be a noticeable factor of public administration Europeanization in Ukraine.

Key words: public administration, European integration, Europeanization, conditionality, criteria of conditionality.

Постановка проблеми. Процеси європеїзації та європейської інтеграції посткомуністичних країн Центральної та Східної Європи дали величезний обсяг емпіричного ма-

теріалу, який потребує наукового осмислення, зокрема з метою поширення кращого досвіду та полегшення вступу в ЄС країн, що визначили інтеграцію як національний зовніш-

ньоуполітичний пріоритет. Ключовим зовнішнім чинником європейзації посткомуністичних країн стала обумовленість ЄС, в основі якої лежать критерії вступу та інші вимоги, що висуваються до країн-кандидатів. З огляду на це, значну увагу науковці приділяють дослідженню ролі, яку відіграв ЄС в ініціюванні та стимулюванні реформ систем публічного управління, які відбулися в країнах-кандидатах у процесі їх європейської інтеграції. Дослідження процесу європейзації публічного управління в контексті європейської обумовленості є надзвичайно актуальним для України, оскільки дозволяє з'ясувати вплив, у тому числі потенційний, вимог ЄС на зміст та напрями адміністративної реформи. На практиці це сприятиме ефективному використанню існуючих зовнішніх стимулів для проведення нагальних внутрішніх реформ, у тому числі й у сфері публічного управління.

Аналіз досліджень і публікацій. Осмислення феномена обумовленості ЄС та його впливу та європейзацію публічного управління посткомуністичних країн стало предметом наукових досліджень одразу з початком трансформаційних процесів на посткомуністичному просторі. Серед публікацій у цій сфері, що заслуговують на особливу увагу, слід відзначити праці Б. Ліпперт, Г. Умбах, Ф. Шиммельфеніга, У. Седелмейєра, А. Дімітрової, Л. Андонової, Х. Граббе, М. Вахудової та інших європейських і американських дослідників. Реформа системи публічного управління в посткомуністичних країнах розглядається ученими як один із ключових чинників успішності як трансформаційних процесів в цілому, так і національних стратегій європейської інтеграції зокрема. Серед українських учених помітними є праці І. Солоненко, Л. Прокопенка, О. Руді-

ка, І. Озимок, М. Лахижі та інших. Вітчизняних науковців цікавить як сам процес європейзації публічного управління в Україні, так і вплив на нього обумовленості ЄС. Безсумнівно, з підписанням та набуттям чинності Угоди про асоціацію цей інтерес значно посилиться.

Метою дослідження є з'ясування впливу обумовленості ЄС на європейзацію публічного управління в Україні, зокрема у контексті Угоди про асоціацію.

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи аналіз наявного та потенційного впливу ЄС на Україну в цілому та на національну адміністративну систему зокрема, доцільно зазначити, що процес європейзації має принаймні три зовнішніх виміри, які можна класифікувати так: 1) європейзація держав-членів, яка полягає у постійному та цілеспрямованому впливі ЄС на держави, що вже є членами Союзу; 2) європейзація країн-кандидатів, яка охоплює країни, що отримали чітку та недвозначну перспективу набуття членства в Союзі, і діє переважно у формі обумовленості ЄС з виразними елементами асиметричності; 3) європейзація третіх країн, яку можна охарактеризувати як явний чи опосередкований вплив ЄС на країни, що є його сусідами або партнерами, декотрі з яких прагнуть вступити в Союз, але поки що не мають чіткої перспективи членства [3, р. 5]. Очевидно, що останній вимір цілком поширюється на Україну, яка безсумнівно зазнає впливу ЄС, оскільки з 1999 р. намагається реалізувати національну «Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу» [2], метою якої є набуття повноправного членства в ЄС, однак не має формально визнаної Європейським Союзом та закріпленої у відповідних документах перспективи членства. Власне кажучи, прагнення

вступити в ЄС є важливою особливістю внутрішньої та зовнішньої політики будь-якої третьої європейської країни, оскільки об'єктивно підносять стосунки з Європейським Союзом на якісно новий рівень, що суттєво посилює вплив ЄС на неї.

Досвід набуття членства в ЄС посткомуністичними країнами свідчить, що ЄС може впливати на треті країни як силою прикладу (неформально), так і за допомогою укладання та реалізації двосторонніх угод та інших документів (формально-юридично). Для аналізу нас цікавить лише формалізований вплив Союзу, оскільки саме він є зовнішнім стимулом для проведення в країні необхідних внутрішніх реформ, успішна реалізація яких і є наочним підтвердженням процесу європеїзації. Крім цього, формалізований вплив ЄС може містити елементи обумовленості, яких у міру просування третьої країни шляхом європейської інтеграції стає все більше аж до формування системи обумовленості вже на рівні статусу кандидата на вступ. Під обумовленістю ЄС ми розуміємо набір умов і вимог, зафіксованих, як правило, у формі політичних зобов'язань країн-кандидатів, безумовне виконання яких Європейський Союз розглядає як передумову набуття членства.

Критерієм наявності елементів обумовленості ми визначимо усі випадки використання Європейським Союзом вимоги виконання певною країною (у нашому випадку Україною) наперед обговорених та зафіксованих політичних зобов'язань (узгодженість та послідовність трансформаційних змін і реформ, прийняття правил і норм ЄС тощо) як передумови набуття членства в Союзі в цілому або переходу до наступного етапу реалізації національної стратегії європейської інтеграції зо-

крема. Даний критерій повністю відповідає розробленій зарубіжними науковцями пояснювальній моделі зовнішнього стимулювання, у межах якої рушійними силами європеїзації є зовнішні стимули (винагороди) та санкції ЄС, які країна, що здійснює прийняття правил і норм Союзу, враховує під час розрахунку вигод і витрат цього процесу. Саме ця пояснювальна модель, яка керується логікою наслідків, дозволяє зрозуміти динаміку, що лежить в основі обумовленості ЄС [9, р. 10 – 11].

Для України, як перехідної країни, що прагне вступити в ЄС, але не має чітко визначеної Європейським Союзом перспективи членства, зовнішніми стимулами або винагородами ЄС можуть бути будь-які дії або рішення Союзу, які можна трактувати як кроки, що прямо чи опосередковано підтверджують європейський вибір нашої держави, враховують її інтеграційні інтереси під час вироблення європейської політики або сприяють досягненню цілей національної стратегії європейської інтеграції. Прикладом винагороди, яку Україна свого часу отримала від ЄС у відповідь на суттєві кроки в напрямі подальшої демократизації внутрішньополітичного життя, здійснені після 2004 р., є початок переговорів про укладення нового базового (посиленого) договору між Україною та ЄС (2007 р.), статус якого за результатами Паризького саміту Україна – ЄС (вересень 2008 р.) було підвищено до Угоди про асоціацію. Враховуючи те, що «отримання ... статусу асоційованого члена ЄС є головним зовнішньополітичним пріоритетом України у середньостроковому вимірі» [2], такий крок ЄС мав стати для України і стимулом до подальших реформ, і винагородою за зміцнення демократії, у тому числі й на пострадянському просторі. Безперечним стимулом

для України стало також підписання двосторонньої угоди про спрощення оформлення віз (червень 2007 р.), а згодом і рішення про надання Україні плану дій зі скасування візового режиму (так звана дорожня карта), прийняте на листопадовому саміті Україна – ЄС (2010 р.). Прогрес у цьому напрямі став одним із важливих чинників формування нового формату відносин України з Європейським Союзом.

Повертаючись до статусу України, як перехідної країни, яка ще не завершила етап консолідації демократії та необхідні ринкові реформи, слід зазначити, що ЄС, за певних умов, стимулюватиме українську владу не лише за виконання певних політичних зобов'язань, а й за збереження статус-кво, тобто недопущення ерозії демократичного надбання. Країни-кандидати, безумовно, вже не можуть розраховувати на такий підхід з боку ЄС, бо мають принципово вищий рівень зобов'язань, особливо після початку офіційних переговорів про вступ¹.

Розвиток відносин між ЄС та Україною з моменту набуття нею незалежності можна в цілому охарактеризувати як конструктивний і взаємовигідний, але непослідовний та обмежений, особливо з огляду на існуючий потенціал у стосунках між найбільшим і найпотужнішим європейським регіональним міждержавним об'єднанням і найбільшою з розвиненими промисловістю та сільським господарством.

Першим документом, який став правовою основою двосторонніх відносин між Україною та ЄС, стала Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС), яка набула чинності в 1998 р. Політико-правовий статус

УПС суттєво відрізнявся від Європейських угод про асоціацію, підписаних у 1991 – 1992 рр. з посткомуністичними країнами Центральної та Східної Європи (ЦСЕ), які на той час мали чітку європейську орієнтацію зовнішньої і внутрішньої політики. Україна натомість демонструвала орієнтацію на пострадянський простір, що суттєво сповільнило темпи політичних і економічних реформ. Спроби тодішнього керівництва країни здійснити певні кроки на шляху європейської інтеграції мали обмежений характер, у першу чергу через численні заяви про «багатовекторність» зовнішньополітичного курсу. З огляду на це, УПС не могла містити жодного елемента обумовленості, оскільки була лише базовим документом, що започатковував співробітництво між Україною і ЄС з широкого кола політичних, торгівельно-економічних та гуманітарних питань на найближче десятиріччя.

Для періоду 1998 – 2004 рр. у відносинах України з ЄС характерним було створення нормативно-правових та інституційних засад двостороннього співробітництва. Саме в ці роки набула чинності і почала діяти УПС, було сформовано інституційну основу співробітництва ЄС (зокрема створено Українську частину Ради та Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС), затверджено стратегію та програму інтеграції України в ЄС, створено механізм адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Даний період можна назвати «інкубаційним» для створення передумов формування обумовленості ЄС щодо України, у межах якого у двосторонніх відносинах створювалася критична маса їх подальшого поглиблення.

З розширенням ЄС на посткомуністичний простір у травні 2004 р. обумовленість ЄС щодо України набула більш виразного характеру.

Це сталося завдяки ряду факторів: по-перше, Україна стала безпосереднім сусідом ЄС; по-друге, вступ в ЄС посткомуністичних країн, зокрема пострадянських, наочно продемонстрував дієвість обумовленості ЄС стосовно реалізації національних стратегій реформ; по-третє, табір прихильників вступу України в ЄС поповнився країнами, які на основі власного історичного досвіду вважали критично необхідною успішну європейську інтеграцію України і наполягали на необхідності системної підтримки цього курсу з боку ЄС. Нарешті, важливим для даного дослідження є те, що на момент вступу перших країн ЦСЄ, ЄС набув значного досвіду формування обумовленості та застосування її інструментів, з урахуванням їх особливостей як посткомуністичних. Європеїзація, що спочатку існувала лише як теоретичний концепт, набула виразного практичного виміру і характеристик, які можна було якісно і кількісно оцінити.

Одночасно із черговим розширенням, керуючись необхідністю створення на своїх кордонах смуги стабільності та безпеки, ЄС у травні 2004 р. започаткував Європейську політику сусідства (ЄПС), що поширилася й на Україну. Основним інструментом ЄПС став План дій Україна – ЄС, нова редакція якого (лютий 2005 р.) була покликана вивести відносини між Україною та ЄС на якісно новий рівень. Імплементация розраховано на три роки ПД мала на меті допомогти реалізації положень УПС та сприяти подальшому наближенню України до ЄС шляхом адаптації українського законодавства, норм та стандартів до законодавства ЄС, закладення міцної основи для подальшої економічної інтеграції, у тому числі шляхом створення зони вільної торгівлі (ЗВТ). Досягнення цілей

ПД також мало стати основою для розгляду можливості укладення нової посиленої угоди між Україною та ЄС. Саме перспективи створення ЗВТ та укладання Угоди стали тими винагородами, які ЄС планував надати Україні в обмін на належне виконання нею пріоритетів діяльності, визначених у ПД.

Переговори про посилену угоду та ЗВТ набули нового змісту після Паризького саміту ЄС – Україна (вересень 2008 р.), на якому сторони вирішили назвати нову посилену угоду «Угодою про асоціацію», яка передбачала політичну асоціацію та економічну інтеграцію України з ЄС шляхом створення глибокої та всеосяжної ЗВТ (ГВЗВТ). Європейський Союз визнав європейські прагнення України та привітав її європейський вибір. Документ уперше закріпив визнання України з боку ЄС як європейської держави, що має спільні цінності з ЄС. В МЗС України свого часу визнали, що, порівняно з УПС, Угода про асоціацію є якісно новим, поглибленим форматом відносин між Україною та ЄС оскільки угоди такого типу були укладені свого часу з країнами ЦСЄ і стали важливим та логічним кроком на шляху їх наближення до наступного етапу – укладення угод про вступ до ЄС. Перспектива підписання Угоди наблизила Україну до балканських країн, які кілька років тому уклали з ЄС угоди про стабілізацію та асоціацію [1].

Як підписання Угоди про асоціацію сприятиме європеїзації публічного управління в Україні? Справа в тому, що для посткомуністичних країн процес європейської інтеграції є реальним шансом розпочати й успішно завершити масштабний національний проект модернізації країни, оскільки вступ до ЄС дозволяє поєднати внутрішнє прагнення до змін із потужними зовнішніми сти-

мулами і допомогою. Зрозуміло, що ні успішна європейська інтеграція, ні модернізація неможливі без реформи всієї системи публічного управління, особливо в посткомуністичних країнах, адміністративні системи яких принципово відрізнялись від західно-європейських. Саме через це в рішенні Мадридського саміту ЄС (грудень 1995 р.) підкреслювалося, що для успішної інтеграції в Союз країни-кандидати обов'язково мають пристосувати національні адміністративні структури до європейських. Також у цьому документі зазначалося, що необхідною умовою для взаємних зобов'язань, які випливають з членства в ЄС, є ефективна імплементація європейського законодавства за участю відповідних адміністративних та судових структур [7].

Досвід європейської інтеграції посткомуністичних країн ЦСЄ свідчить, що однакові за змістом та спрямованістю адміністративні реформи можуть мати різні перспективи на успіх, у разі якщо вони проводяться в країнах з відмінними адміністративними традиціями. Притаманні адміністративним структурам цінності та домовленості стали одними з головних факторів, які впливали на функціонування держави та її складових. Адміністративні традиції значною мірою обумовлюють процес адаптації посткомуністичних країн до нових інституційних умов, впливаючи не лише на стратегії, а й на уподобання відповідних гравців та суб'єктів, оскільки нові вимоги оцінюються у світлі існуючих правил, процедур та стандартів діяльності. Саме через ці обставини процес демократизації та європеїзації адміністративних систем посткомуністичних країн, їх трансформація під час передвступного періоду та перетворення на повноцінних гравців у системі європейського врядування став пред-

метом серйозних досліджень ряду зарубіжних, зокрема європейських, учених [5; 6; 9].

Через укорінення особливих рис радянської системи публічного управління в адміністративну практику країн ЦСЄ (так званий демократичний централізм, високий рівень політизації державного управління, відсутність законодавства про державну службу, наявність системи номенклатури як найвищого прояву партійної кадрової політики, відсутність будь-якого розрізнення систем державного управління та місцевого самоврядування), після падіння комуністичних режимів вони зіткнулися з величезними проблемами, пов'язаними з докорінною реорганізацією їхніх адміністративних систем. Крім того, адміністративно-територіальні одиниці регіонального та місцевого рівнів посткомуністичних країн ЦСЄ не мали самоврядних повноважень, а лише виконували залишкові функції у певних сферах місцевих інтересів.

Потреба в проведенні системних змін поставила під питання основоположні принципи соціалістичної адміністративної моделі, тому нові демократії постали перед необхідністю проведення системної трансформації, яка унеможлиблювала поступову адаптацію до нових умов. Серед першочергових реформ, які провели всі посткомуністичні країни, були такі: розроблення та прийняття законодавства про державну службу; запровадження нової кадрової політики, у тому числі прийняття кодексу доброчесної поведінки публічних службовців; підвищення ефективності управління людськими ресурсами; встановлення балансу між старим та новим персоналом та між обраними та призначеними посадовцями, з одного боку, та постійними державними службовцями – з іншого.

Перебудова адміністративних систем та їх певне приведення до європейських норм були здійснені в країнах ЦСЄ вже в перші роки після падіння комуністичних режимів. Наприклад, з 1990 р. першими кроками польського уряду у напрямі реформ були децентралізація та деконцентрація. В 1990 р., у контексті створення нової структури державного управління, був запроваджений базовий рівень місцевого самоврядування – гміна, а також відбулася децентралізація повноважень. Зусилля з відокремлення політичних повноважень та відповідальності були поєднані із загальним відокремленням виконавчої адміністративної гілки від рівнів формулювання політики та стратегічного планування певних міністерств. Були уніфіковані організаційні принципи міністерств, створені комітети міжміністерської координації, зміцнена роль Канцелярії прем'єр-міністра як центрального координаційного та контрольного органу. Другий етап реформ розпочався в 1999 р. з реформи місцевого самоврядування, подальшої децентралізації та деконцентрації, а також із запровадження нового адміністративно-територіального поділу на воєводства, повіти та гміни. Не в останню чергу ці реформи були обумовлені перспективою членства в ЄС та майбутньою участю Польщі в регіональній політиці ЄС. З метою реформування державної служби в 1999 р. закон про державну службу запровадив стандарти політичної нейтральності, об'єктивності та професіоналізму [8, р. 12].

Прикладом успішної модернізації завдяки вступу в ЄС є сусідня Польща², яка, починаючи з 1990-х рр. (тобто з моменту проголошення курсу на європейську інтеграцію), на відміну від України, досягла вражаючих показників економічного зростання. Так, якщо в 1990 р. ВВП Польщі ста-

новив 65 млрд. дол. США (України – 90 млрд. дол.), рівень ВВП на душу населення – 1 708 дол. США (в Україні – 1 743 дол.), частка цієї країни в світовому ВВП – 2,92% (частка України – 4,05%), то в 2013 р. ці показники мали вже такий вигляд: ВВП Польщі – 488 млрд. дол. США (України – 160 млрд. дол.), рівень ВВП на душу населення – 12 660 дол. США (в Україні – 3 500 дол., що є найнижчим в Європі показником після Молдови³) [11], частка в світовому ВВП – 7,32% (частка України – 2,35%).

Розроблена впродовж 2007 – 2011 рр. і парафрована в березні 2012 р. Угода про асоціацію за своїм обсягом та змістом стала найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшою міжнародною угодою з третьою країною, коли-небудь укладеною ЄС. В контексті нашого аналізу Угода є також першим двостороннім документом, який має чітко виражений обумовлюючий характер.

Наприклад, ГВЗВТ, основні засади створення якої містяться в 15 главах, 25 додатках та двох протоколах Угоди про асоціацію, може стати реальністю лише тоді, коли Україна повністю реалізує положення Угоди, які стосуються лібералізації внутрішнього ринку нашої країни та наближення до європейських стандартів регуляторної політики шляхом адаптації національного законодавства до відповідних розділів *acquis*. Крім того, рішення, які прийматимуть спільні інститути у межах Угоди про асоціацію, будуть мати юридично обов'язковий характер, що принципово відрізнятиме їх від рішень у рамках УПС або інших двосторонніх документів, виконання яких було добровільним. Це значно посилює рівень обумовленості Угоди про асоціацію.

Для того щоб повною мірою ско-

ристання всіма перевагами і можливостями Угоди та мінімізувати можливі ризики, які виникнуть під час реалізації її положень, система публічного управління в Україні повинна мати відповідну інституційну спроможність, що надзвичайно актуалізує потребу в проведенні адміністративної реформи, яка б спиралась на стандарти ЄС, а також враховувала досвід посткомуністичних країн, які вже стали членами Союзу.

Висновки. Таким чином, обумовленість ЄС є впливовим чинником європеїзації публічного управління в Україні, що у міру розвитку відносин між Україною та ЄС все виразніше проявляє себе в процесі реалізації двосторонніх домовленостей та відповідних документів. Досвід європей-

ської інтеграції посткомуністичних країн ЦСЄ свідчить, що саме обумовленість ЄС стала тим зовнішнім стимулом, який сприяв трансформаційним перетворенням в цих країнах, зокрема у сфері публічного управління. У разі підписання та набуття чинності Угоди про асоціацію, яка є першим двостороннім документом, який має чітко виражений обумовлюючий характер, процес європеїзації публічного управління в Україні значно прискориться, оскільки виконання Угоди потребуватиме нової якості публічного управління, його суттєвого наближення до європейських стандартів. Україна, нарешті, повинна буде перейти від декларування намірів здійснити адміністративну реформу до її практичної реалізації.

ПРИМІТКИ:

¹ В січні 2014 р. Франція відмовилася зняти своє вето на відкриття чергових глав *acquis communautaire* (правовий доробок ЄС) у процесі переговорів про вступ між ЄС та Туреччиною (офіційно розпочалися в 2005 р.). Причиною цього кроку Франції, який фактично пригальмував переговори про вступ, став тиск прем'єр-міністра Туреччини на поліцейських та суддів, які намагалися розслідувати корупцію серед високопосадовців уряду, а також подання турецьким урядом на розгляд парламенту законопроекту, який надає прем'єр-міністру контроль над призначенням суддів, що є порушенням норм ЄС щодо незалежності судової системи [4].

² Ставши в 2004 р. членом ЄС, Польща продовжує динамічно розвиватися, повною мірою використовуючи можливості єдиного внутрішнього ринку ЄС та спільних європейських політик у галузі сільського господарства, рибальства, енергетики, охорони довкілля, транспорту. Так, за даними польського уряду кумулятивне зростання ВВП Польщі в період 2008 – 2012 рр. становило 18,7%, що є найвищим показником в ЄС (на другому місці Словаччина, ВВП якої зріс на 10,2%, а найбільше падіння ВВП за цей період сталося в Греції – 17,3%). У межах семирічного фінансового періоду ЄС 2007 – 2013 рр. (наступний період – 2014 – 2020 рр.) Польща отримала зі структурних фондів ЄС 56,6 млрд. євро, які витратила на різного роду проекти, зокрема з розбудови інфраструктури (наприклад, побудова 20 200 км каналізаційних мереж, 5 300 км водопровідних мереж, 368 водоочисних споруд). В 2014 р. почне працювати термінал з прийому танкерів зі скрапленим газом, а з 2015 р. Польща починає промисловий видобуток сланцевого газу [10].

³ У Болгарії, стан економіки якої противники європейської інтеграції України часто наводять як приклад тяжких наслідків членства в ЄС, ВВП на душу населення становить 6 870 дол. США, що, між іншим, є вищим показником ніж у Білорусі (6 530 дол.) [11], економічна модель якої вважається деякими «експертами» мало не взірцевою для всього пострадянського простору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Переговори щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2822.htm>. – Назва з екрану.
2. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 11 червня 1998 р. № 615/98. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=615%2F98>

3. Gawrich A. Neighbourhood Europeanization through ENP. The Case of Ukraine / A. Gawrich, I. Melnykovska, R. Schweickert // KFG Working Paper Series. – №3. – August 2009. – 27 p.
4. Hollande declines to open new EU chapter in Turkey. – Access mode: <http://euobserver.com/foreign/122889>
5. Knill C. The Europeanisation of National Administrations: Patterns of Institutional Change and Resistance / C. Knill. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 258 p.
6. Lippert B. The Pressure of Europeanization: from Post-communist State Administrations to Normal Players in the EU System / B. Lippert, G. Umbach. – Baden-Baden : Nomos, 2005. – 203 p.
7. Madrid European Council – 15 and 16 December 1995. Presidency Conclusions. – Access mode: http://www.europarl.eu.int/enlargement/ec/mad_en.htm
8. Pyszna D. The Management of Accession to the European Union – EU-Related Decision and Policy-Making in Poland / D. Pyszna. – Access mode: <http://www.vilaggazdasagi.hu/workingpapers/wp-128.pdf>
9. The Europeanization of Central and Eastern Europe / ed. by F. Schimmelfennig, U. Sedelmeier. – Ithaca, London: Cornell University Press. – 256 p.
10. What we do. – Access mode: <https://www.premier.gov.pl/en/what-we-do.html>
11. World Development Indicators: Size of the economy: Access mode: <http://wdi.worldbank.org/table/1.1>

REFERENCES:

1. Perehovory shchodo Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS (Negotiations on the Association Agreement between Ukraine and the EU). Mode of access: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2822.htm>. – Nazva z ekranu.
2. Pro zatverdzhennia Stratehii intehratsii Ukrainy do Yevropeiskoho Soiuzu: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11 chervnia 1998 r. № 615/98 (On approval of the Strategy of Ukraine's integration into the European Union: Order of the President of Ukraine on June 11, 1998 № 615/98). Mode of access: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=615%2F98>
3. Gawrich A. Neighbourhood Europeanization through ENP. The Case of Ukraine / A. Gawrich, I. Melnykovska, R. Schweickert // KFG Working Paper Series. №3. August 2009. 27 p.
4. Hollande declines to open new EU chapter in Turkey. – Access mode: <http://euobserver.com/foreign/122889>
5. Knill C. The Europeanisation of National Administrations: Patterns of Institutional Change and Resistance / C. Knill. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 258 p.
6. Lippert B. The Pressure of Europeanization: from Post-communist State Administrations to Normal Players in the EU System / B. Lippert, G. Umbach. – Baden-Baden : Nomos, 2005. 203 p.
7. Madrid European Council – 15 and 16 December 1995. Presidency Conclusions. Access mode : http://www.europarl.eu.int/enlargement/ec/mad_en.htm
8. Pyszna D. The Management of Accession to the European Union – EU-Related Decision and Policy-Making in Poland / D. Pyszna. Access mode: <http://www.vilaggazdasagi.hu/workingpapers/wp-128.pdf>
9. The Europeanization of Central and Eastern Europe / ed. by F. Schimmelfennig, U. Sedelmeier. Ithaca, London: Cornell University Press. 256 p.
10. What we do. – Access mode: <https://www.premier.gov.pl/en/what-we-do.html>
11. World Development Indicators: Size of the economy: Access mode: <http://wdi.worldbank.org/table/1.1>

Рудік Надія Михайлівна – кандидат наук з державного управління, доцент
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної
академії державного управління при Президентіві України
Адреса: 49044, м. Дніпропетровськ, вул. Гоголя, 29
E-mail: n.m.rudik@ukr.net

Rudik Nadiia Mykhailivn – PhD in public administration, associate professor
Dnepropetrovsk regional institute of public administration, the National academy of public
administration, office of the President of Ukraine
Address: 29, Gogol Str., Dnipropetrovsk, 49044
E-mail: n.m.rudik@ukr.net